

ADHD

Attention
Deficit
Hyperactivity
Disorder

- **A** kční
- **D**ávka
- **H**ororu
- **D**enně

- **A**ndělské
- **D**obrosrdečné
- **H**ravé
- **D**ětské

Problémy spojené s ADHD

- **Ve škole:**

- - nekázeň
- - chyby z nepozornosti
- - zbrkllost
- - konflikty

- **Doma:**

- - tresty na neprospěch
- - tresty za zlobení
- - narušení vztahů

- Dnes mají děti ve škole volnou hodinu. Každý si může dělat, co chce. Pavel si čte, Martina maluje. Katka něco povídá Janě a poslouchá je Míša. Tereza s Danou si hrají pexeso. V poslední lavici se děti smějí. Marek, Lenka a Eva si povídají, co dělali o víkendu. Přidá se k nim ještě Honza.

ADHD

- „Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Přeloženo do češtiny jde o hyperaktivitu s poruchou pozornosti. V českém odborném tisku se setkáme s názvem **hyperkinetická porucha**. Jedná se o neurovývojovou poruchu charakteristickou především poruchou pozornosti, impulzivitou a hyperaktivitou. Všechny tyto příznaky se projevují už od raného dětství.“
- (MKN -10, již je MKN-11 od 2022 v ČR, DSM – V(2013))

MKN x DSM

MKN

Hyperkinetická porucha

- porucha pozornosti s hyperaktivitou
- hyperkinetická poruchy chování (s PCH)

DSM

Attention Deficit Hyperactivity Disorder

- hyperkativně-impulzivní
- s poruchou pozornosti
- smíšený typ

Tab. 1. Diagnostická kritéria hyperkinetické poruchy podle MKN-10.

Vznik před sedmým rokem života, trvání symptomů nejméně šest měsíců.

Porucha pozornosti (přítomno 6 příznaků z 9)

- obtížně koncentruje pozornost
- nedokáže udržet pozornost
- neposlouchá
- nedokončuje úkoly
- vyhýbá se úkolům vyžadujícím mentální úsilí
- nepořádný, dezorganizovaný
- ztrácí věci
- roztržitý
- zapomnětlivý

Hyperaktivita (přítomny 3 příznaky z 5)

- neposedný, vrtí se
- nevydrží sedět na místě
- pobíhá kolem
- vyrušuje, je hlučný, obtížně zachovává klid a ticho
- je v neustálém pohybu

Impulzivita (přítomen 1 příznak ze 4)

- nezdrženlivě mnohomluvný
- vyhrkne odpověď bez přemýšlení
- nedokáže čekat
- přerušuje ostatní

Tab. 2. Diagnostická kritéria pro ADHD podle DSM-IV.

Kritéria AI. Šest nebo více příznaků trvajících minimálně šest měsíců.

Porucha pozornosti

- nepozornost při školních úkolech, opomíjení detailů, chyby z nepozornosti
- neudrží pozornost při hře
- zdá se, že neposlouchá během rozhovoru
- neposlouchá instrukce a nedokončuje úkoly
- má organizační problémy
- nesnáší úkoly vyžadující mentální úsilí a vyhýbá se jim
- ztrácí věci (hračky, školní potřeby...)
- vnější podněty snadno přeruší soustředění
- zapomnětlivost při denních aktivitách

Kritéria AII. Šest nebo více příznaků hyperaktivity a impulzivity trvajících minimálně šest měsíců, nepřiměřených vývojovému stupni.

Hyperaktivita

- často neúčelně pohybuje rukama nebo se vrtí na židli
- často opouští lavici ve třídě
- často pobíhá nebo přelézá v nepřiměřených situacích (adolescenti a dospělí mají pocit subjektivního neklidu)
- obtížně při hrách zachovává klid a ticho
- je stále v pohybu, „jakoby měl v sobě motor“
- nadměrně mnohomluvný

Impulzivita

- často vyhrkne odpověď před dokončením otázky
- dělá mu obtíže čekat v pořadí
- často přerušuje ostatní (při hrách, v hovoru...)

Podtypy ADHD

ADHD typ s převahou poruch pozornosti – kritéria AI alespoň šest měsíců

ADHD typ hyperaktivně- impulzivní – kritéria AII alespoň šest měsíců

ADHD typ kombinovaný – kritéria AI a AII alespoň šest měsíců

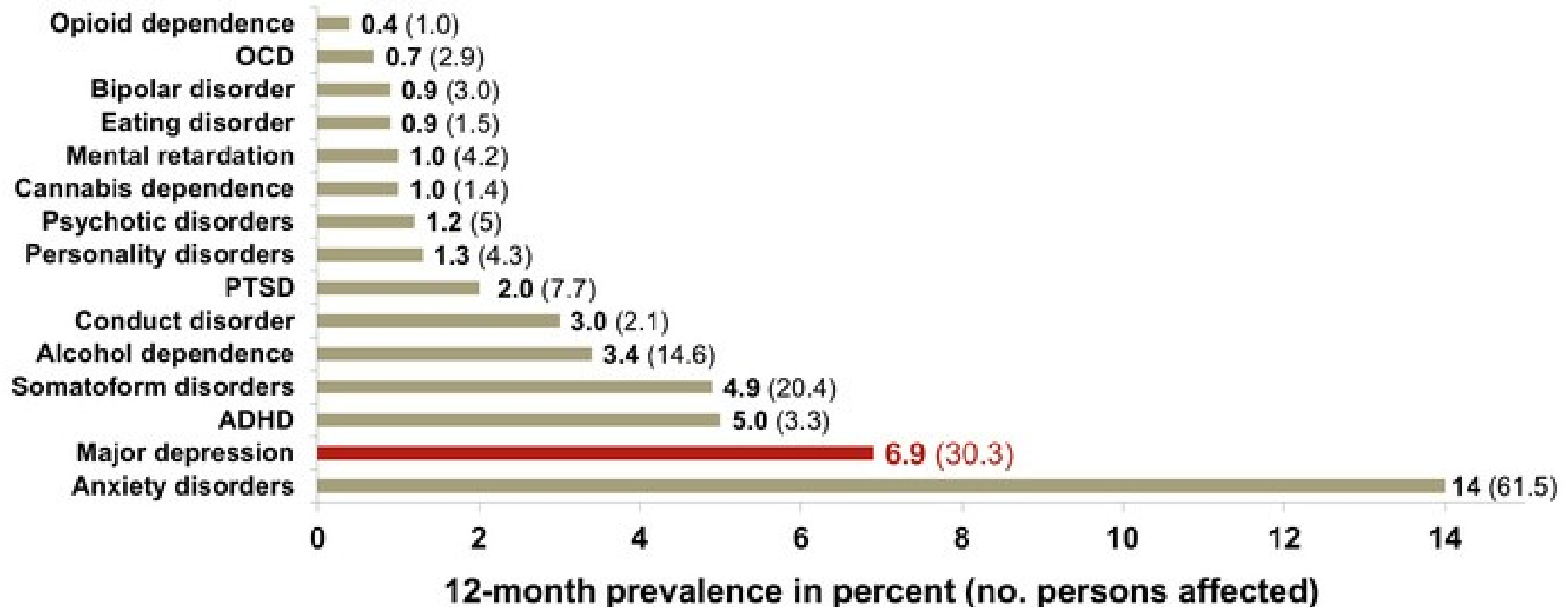
ADHD typ nespecifický – výrazné příznaky nepozornosti, hyperaktivity a impulzivity, které však nesplňují kritéria ADHD

ADHD v částečné remisi – současné symptomy již nesplňují všechna kritéria

Výskyt ADHD v populaci

- Názory nejsou jednotné
- Pravděpodobnost výskytu ADHD se v současné dětské populaci pohybuje mezi **3 (5) -10 % dětí školního věku (6-8%)**
- U chlapců se vyskytuje více (x rozdílnost projevů),

12 month prevalence of mental disorders in Europe in 2011[#]

[#] Prevalence "best estimate", conducted in EU-27 countries, plus Iceland, Norway and Switzerland

* More details available in the speaker notes

Teorie lovců a zemědělců

- **Thom Hartman** – lovci a sběrači x zemědělci
- Děti s ADHD jako „ostrážité“, „reakce schopné“, „schopné přežít v extrémních podmínkách“, „rychlá orientace v prostoru“, „nadměrně aktivní“, „schopné rychle zaútočit, utéct“
- Požadavky na povolání jedinců s ADHD

Vznik? Neurovývojová porucha

- Nejčastěji bývá zmiňováno **drobné difúzní poškození mozkové tkáně** způsobené nedostatečným přívodem kyslíku (hypoxie) či drobného krvácení (které také často vzniká dlouhodobějším nedostatkem přívodu kyslíku). Poškození vznikají negativním působením různých vlivů v období prenatálním, perinatálním a postnatálním.
- Řadou výzkumů byl potvrzen **dědičný přenos poruchy**
- **strukturální abnormality mozku**, byla potvrzena odlišnost určitých mozkových struktur (systémy zodpovědné za zahájení a vykonání uvědomělého pohybu, inhibici chování, udržení pozornosti, plánování činnosti a dalších funkcí (např. striatum, corpus callosum))
- **odlišná produkce některých neurotransmiterů** (biochemických přenašečů informace mezi neurony) ovlivňujících pozornost, chování a správnou koordinaci pohybu (dopamin), proces spánku a bdění, učení a paměti (noradrenalin).

Etiologie ADHD - heterogenní podklad

Genetika

Inzulty CNS

Prenatální ,
perinatální
traumata,
hypoxie...

Dysfunkční varianty
genů kódujících
- neurotransmise DA,NA
- neurovývojový proces
Heredita !

Enviromentální faktory

Výchova,
prostředí,
toxiny...

Abnormní vývoj neuronálních sítí
Abnormní neurotransmise
(DA,NA)
Jemné strukturální a funkční
abnormity mozku

ADHD je
neurovývojová
porucha

Kognitivně-behaviorální dysfunkce
ADHD

Neurotransmitery a jejich dysfce

Dopamin

- Kontrola aktivity, koordinace, reakce na nové podněty, chování související s pocitem odměny

Noradrenalin

- Regulace exekutivních fcí, řešení problémů, cílené chování, motivace, kontrola afektů, selektivní pozornost

Prognóza

- - dozrání CNS
- - 1/3 se upraví, 1/3 se naučí kompenzovat, 1/3 přetrvává (Tyl, Tylová, 2003)
- - dopady v dospělosti?

Jak se ADHD projevuje

- - klíčové symptomy
 - - hyperaktivita
 - - impulzivita
 - - nesoustředěnost
- - musí se vyskytovat v dostatečném stupni a ve významném počtu a také v rozsahu překračující normu pro jedince daného věku a vývojového stadia
- - intenzita projevů kolísá, děti jsou často nepředvídatelné

Děti s ADHD jsou hyperaktivní

- „nevydrží v klidu“, „když jde, tak běží“, „stále si s něčím hraje“
- Záznamy již o tom, že tyto děti byly aktivní již v děloze
- Jako malé tyto děti hodně pláčou, špatně spí
- Sklon k neustálému povídání, vykřikování, skáčou do řeči, roztržité, zapomínají a ztrácí věci
- Chování je nepřiměřené a nevhodné vzhledem k situaci

Děti s ADHD jsou impulzivní

- „potíže zamezit reakci na impulz“
- **Russell Barkley** – jedinci s ADHD mají potíže ovládnout své reakce na signály z okolí
- Velké nároky na rodiče – „uhlídat“ dítě (např. nehody)
- Možné potíže v sociální oblasti – nevydrží, skáčou do řeči – potíže najít si kamaráda
- V danou chvíli se věnují tomu, co je nejpřitažlivější

Děti s ADHD mají problémy se soustředit

- Potíže věnovat pozornost nejen úkolům ve škole, ale také soustředit se na praktické dovednosti – potřeba dopomoct udržet pozornost dostatečně dlouho
- „vypadá, že vůbec neposlouchá“, „zajímá se o všechno kolem, jen ne o to, co má právě dělat“, „nepracuje, pokud na něj nedohlížím“

Příznaky nepozornosti:	Příznaky hyperaktivity/impulzivity:
často není schopen věnovat pozornost detailům nebo z nedbalosti dělá chyby ve školních úlohách, v práci nebo při jiných činnostech,	si často hraje s rukama nebo s nohama, nebo se vrtí na sedadle,
má potíže s udržením pozornosti během plnění úkolů nebo při hře,	často odchází z místa ve třídě nebo za jiných okolností, při kterých se očekává sezení,
působí, jako by neposlouchal, přestože mluvíte přímo na něj,	nadměrně běhá nebo leze do výšek bez ohledu na situaci (u dospívajících nebo dospělých to může být omezeno na subjektivní pocity neklidu, roztěkanosti),

Příznaky nepozornosti:	Příznaky hyperaktivity/impulzivity:
často nedodrží pokyny a nedokáže dokončit školní úlohy, domácí práce nebo úkoly na pracovišti (nikoliv však díky úmyslnému odporu nebo neschopnosti porozumět pokynům),	má zpravidla potíže hrát si nebo se potichu zabývat volnočasovými aktivitami,
má zpravidla potíže s organizováním úkolů a činností,	je jakoby v neustále pohybu nebo „poháněn motorem“,
se často straní, nebo se zdráhá zabývat úkoly, které vyžadují dlouhodobé duševní úsilí,	často nadměrně mluví,
ztrácí věci, které jsou nezbytné pro úkoly nebo činnosti (např. hračky, zadání školních úloh, tužky, knihy nebo nástroje),	vyhrkává odpovědi ještě před dokončením dotazu,
ztrácí snadno pozornost kvůli působení vnějších vlivů,	mívá potíže s čekáním,
během denních činností často zapomíná.	často přerušuje nebo vyrušuje druhé.

Můj postoj

- Přijatelné chování
- Nepřijatelné chování

ADHD

- upovídané X pohotově mluví
- neklidné X živého temperamentu
- hyperaktivní X plné energie
- bolestínské a lítostivé X citlivé a vnímavé
- vymýšlí si a bájí X má skvělou fantazii
- impulzivní X spontánní
- roztěkané X schopné dělat více věcí najednou
- nepořádné X nezdržuje se maličkostmi
- neposedné X hravé
- nepředvídatelné X nikdy nenudí
- obtížně usíná X potřebuje méně spánku
- u ničeho nevydrží X stále se zajímá o nové věci¹¹

Rozdíly a sebevnímání dítěte

- <https://www.youtube.com/watch?v=-IO6zqlm88s&t=11s>

Přidružené potíže

- - porucha opozičního vzdoru
- - enuréza
- - emoční poruchy
- - poruchy motorické fce (dříve Sy neobratného dítěte) a specifické poruchy učení
- - koktání
- - tiky
- - poruchy chování
- - zneužívání látek

Opoziční porucha chování	40–70 %
Porucha chování	20–56 %
Úzkostné poruchy	10–40 %
Depresivní poruchy	0–45 %
Poruchy učení	24–70 %
Dyslexie	15–30 %
Poruchy osobnosti	20 %
Delikvence, antisociální aktivity	18–30 %
Tiková porucha, Tourettův syndrom	20 %

S čím lze diagnózu zaměnit

- Epilepsie
- Postižení zraku a sluchu
- Velmi nadané dítě
- Dítě s podprůměrnou inteligencí
- Následky poranění hlavy
- Akutní nebo chronické somatické onemocnění
- Posttraumatická stresová porucha
- Vedlejší účinky léků a drog
- Zanedbávané/zneužívané/nevhodně výchovně vedené dítě
- **Další??**

Co s tím?

- http://www.pprch.cz/d/doc_file_188_5f7183c04e241e504784b73ba95673e2_pdf/Modelova-kazuistika.pdf - kazuistika

Zdroje

- Munden A., Arcelus, J., **Poruchy pozornosti a hyperaktivita.**
- Goetz, M., Uhlíková, P., **ADHD, porucha pozornosti s hyperaktivitou.**
- Mertin, V., **ADHD – pohled psychologa.**